

Nosí dobrou náladu tam, kde se jí většinou nedostává. Snaží se rozptýlit nemocné děti, osamocené seniory, ale třeba i unavené sestry a doktory. Organizace Zdravotní klaun právě slaví dvacet let. A tihle čtyři klauni už rozesmáli tisíce pacientů.

**HURÁ,
JDE
KLAUN!**



**STOJÍTE
PŘED
POKOJEM
A NEVÍTE**
JAROSLAV
VAŠUT,
57 LET

Povolání vystřídal Jaroslav Vašut hodně. Opravoval lokomotivy, seděl v kanceláři, učil, měl i vlastní firmu. Jenže o tu přišel, do toho se rozvedl, a dokonce chvíli bydlel na ulici. Právě v té době mu kamarád vyprávěl o jednom americkém filmu, ve kterém klauni chodili do nemocnic. A protože ho to vždycky táhlo k divadlu, rozhodl se to zkusit. „Byly to takové první pokusy, díky jedné nadšené vrchní sestře,“ vzpomíná. „Mnozí ostatní na nás v nemocnici koukali skrz prsty.“

Bavíme se o době před rokem 2001, kdy organizace Zdravotní klaun oficiálně vznikla. Jaroslav byl tak jedním z vůbec prvních klaunů u nás. „Dnes už můžu říct, že je to mé nejdelší zaměstnání v životě,“ popisuje. „Líbí se mi na něm, že vás neustále drží ve střehu. Stojíte před pokojem a nevíte, v jakém rozpoložení dítě je. Musíte být připraveni na všechno. I na vtípky personálu, který vám řekne: Jděte na pětku, je tam malý chlapeček. My vejdemo dovnitř, v posteli leží osmnáctiletý kluk a my musíme reagovat.“ Ale to Jaroslav Vašut alias popletený doktor Vohánka umí.

Ač to na sobě nedá znát, některé dětské osudy ho dojmají. Hlavně ty, ve kterých je diagnóza dlouhodobá. Sám má totiž syna na vozíku. Kvůli vážné genetické vadě je ve čtrnácti na úrovni rok a půl starého dítěte. „Právě díky synovi jsem se naučil, že cílem naší práce není nutně jen to, aby dítě smíchy skákalo po posteli. Kolikrát stačí, že jakkoliv reaguje a tím se změní atmosféra na pokoji. Dřív nám dokonce říkali, ať za některými dětmi ani nechodíme. Že nás stejně nebudou vnímat. Ale to není pravda.“

Jaroslavovo dobré srdce ovšem neznají jen děti. Navštěvuje i seniory. V čem je to jiné? „Není to taková řachanda,“ vysvětluje. „U starších lidí je důležitější s nimi chvíli pobýt, chytit je za ruku a třeba jen poslouchat. Rádi totiž vzpomínají a vyprávějí.“ ►



HELENA
POLÁKOVÁ,
48 LET

ASPOŇ NA CHVÍLI UTÉCT OD STAROSTÍ

Už jako malá holka trávila v nemocnici spoustu času, její tatínek je totiž lékař. „Chodila jsem za ním moc ráda,“ vzpomíná Helena Poláková. „Nemocnici jsem brala jako hřiště, kde je parádní ozvěna, chodby na běhání a legrační strýčkové v pláštích. Nemocí jsem si nějak nevšímala.“

Uběhlo pár let a do nemocnice chodí dál.

Sama se dnes snaží o to, aby se tam děti aspoň chvíli cítily jako na hřišti. Nebo ještě spíš jako v cirkuse. „Běžný život je tam narýsovaný a svázaný pravidly. Do toho přijdeme my a nic z toho pro danou chvíli neplatí,“ popisuje práci zdravotních klaunů. „Naším cílem je, aby si děti vydechly a utekly od starostí, které mají. Chceme nejen to, aby se při naší návštěvě válely smíchy, ale aby se smíchy klidně i počuraly.“

Dětští pacienti ji neznají jako Helenu, nýbrž jako Olivii Hlávkovou, což je její klaunské jméno.

Představuje zdravotní sestru, která je dost svá a tají, že ještě nedávno pracovala v nemocničním bufetu. „Za dětmi chodí vždy dva klauni. Jeden je hlavní, chytrý, který návštěvu vede. Druhý mu ze vsí síly, ale úplně špatně pomáhá a vytváří tak humorné situace,“ vysvětluje. „Jestli bych naši práci měla nějak popsat, je pro mě symbolem svobody. Nemá hranice, protože smát se může každý.“

První improvizaci mezi nemocnými dětmi absolvovala před třinácti lety. „Na začátku jsem si říkala, že to bude pohoda. Ale brzy jsem si uvědomila, jak těžká a energeticky náročná práce to je. Někdy vyjdu z nemocničního pokoje a jsem úplně vyždímaná. Dám si kafe a chvíli jen koukám doblba. Do toho pozoruju všechny ty doktory a sestřičky a v duchu před nimi smekám.“

Kromě role zdravotního klauna koučuje malé herce, například pro film Nabarvené ptáče. Její srdcovka je Cirkus Paciento, klaunský program pro dlouhodobě nemocné děti. „Učíme je žonglovat, kouzlit a na konci všichni zazáří v závěrečném představení. Je to nejlepší projekt ve vesmíru.“ ►



JAN
KYNCL,
45 LET

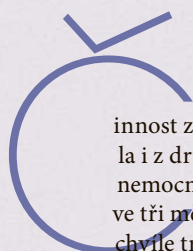
DĚTSKÝ SMÍCH JE NEJLEPŠÍ ODMĚNA

Když před třinácti lety jako zdravotní klaun začínal, skoro nic o téhle práci nevěděl. Ale jednak byl zvědavý, jednak se mu líbilo, že může využít své hudební dovednosti. Hudba je pro Jana Kyncla kus života. Chodil na konzervatoř, hraje na flétnu, skládá, učí, a jestli ho v jeho vášni nějaké místo ovlivnilo, byla to Indie, kam poprvé odjel v roce 2000. Od té doby tam byl ještě pětkrát včetně půlroční svatební cesty. Zatímco manželka tam jako lékařka pracovala na ARO, on studoval klasickou muziku.

„Díky manželčině práci jsem byl na krizové situaci zvyklý, ale i tak se mě osudy některých nemocných dětí dotknou. O to víc, že sami máme čtyři děti,“ říká. „I proto jsme pod psychologickým dozorem. Není totiž dobré, aby naše pocity zapadly pod koberec. Protože pak člověk buď okorá, nebo vyhoří.“

Jako klaun si vybral přezdívkou Radek Suchar. Je docent i doktor, navíc kandidát věd. K úplné dokonalosti však cosi chybí: občas ho malí pacienti přistihnou, jak se šťourá v nose. „Když děti dokážeme rozesmát, je to nejlepší odměna za naši práci,“ popisuje. Ovšem hned k tomu dodá: „Moje cíle jsou mnohem vzdálenější. Když pak za takovým dítětem přijde našťvaný doktor nebo smutný rodič, vydrží dítěti dobrá nálada možná patnáct minut. Cílem klaunů by mělo být vyladit celek čili nejen zlepšit náladu pacientů, ale i atmosféru na celém oddělení. V tom máme před sebou ještě kus práce.“ Proto s manželkou začali přednášet a upozorňují na sociální problémy našeho zdravotnictví.

Hlavní činností Jana Kyncla je muzikoterapie, kterou propojuje s klaunováním. Už druhý rok tráví spoustu času s dětmi trvale připojenými na přístrojích v hořovické nemocnici. „Je to pipláčka, ale strašně důležitá. Hudba je úžasná forma komunikace. Tóny totiž vnímá i těžce postižený člověk, o kterém byste si mohli myslet, že nevnímá vůbec nic.“ ►



innost zdravotních klaunů zažila i z druhé strany – jako matka nemocného syna. Byly mu teprve tři měsíce, když s ním dlouhé chvíle trávila v pražském Motole. „A jestli jsem se někdy dojala, bylo to právě tam,“ vzpomíná.

„Spousta lidí si myslí, že klauni jsou jen pro děti. Ale tam jsem zažila, co dokážou udělat s rodiči.

Že za mnou někdo přišel, myslel na mě... To mi pak dodalo sílu zvládnout zbytek dne. Od té doby myslím při práci i na mámy a táty.“

Když se vrátíme o pár let zpátky, byla Jitka nejmladším klaunem u nás. Na první konkurz se přihlásila už v osmnácti. Sice ji odmítli, protože by byla mladší než někteří pacienti, ale za rok se ozvali, jestli má stále zájem. A měla. Když si dnes navlékne bílý plášť, změní se v potrhlou sestru Bětku, která má spoustu energie, a kam přijde, nechá po sobě spoušť.

Kromě návštěvy nemocničních pokojů má ještě jednu specialitu – doprovází děti na operační sál.

„Staráme se, aby tam dítě došlo bez strachu a pláče. Protože pak se bez pláče i probudí,“ vysvětluje. „Za dětmi přicházíme v půl osmé ráno. Na řadu můžou přijít za hodinu, ale i za šest. To už jsou na tom psychicky špatně jak děti,

tak rodiče, většinou tedy mámy. Na rozdíl od nich můžeme s dítětem opravdu až na sál. Proto pak ještě za mámou zajdu, sundám si nos a jako žena ženě jí řeknu, že všechno dobře dopadlo, dítě nebrečelo a operace začala. Dokonce se mi stalo, že se jeden chlapeček probral a chtěl mě zase vidět. Chyběla jsi mi, byla jeho první slova.“

Kromě práce klauna má Jitka Rosenová ještě jednu, a to opět pro děti. Učí je, jak se vyhnout šikaně, nástrahám internetu a dalším nebezpečím dnešní doby. „Zahrajeme jim s kolegy příběh, který dopadne špatně. Pak ho zahrajeme znovu, děti v něm nahrazují herce, vstupují do děje a hledají možnosti, jak se zachovat jinak, aby to celé dopadlo lépe.“ ■

CHYBĚLA JSI MI, ŘEKL PO PROBUZENÍ

JITKA
ROSENOVÁ,
37 LET

